

Nieuwsbrief Agrifood Gelderland

2023, nummer 3

Boerenbedrijven zijn belangrijk voor Gelderland: voor de leefbaarheid van het platteland, voor de economie en voor het produceren van ons voedsel. Zij kunnen bijdragen aan de energietransitie, een gezonde leefomgeving en verbeterde biodiversiteit. De provincie zet daarom in op duurzame land- en tuinbouw met een goed verdienenmodel.

In deze nieuwsbrief onder andere:

- Provincie investeert in meetnet stikstof op bedrijven
- Stalmeesters: ICT-technologie inzetten voor nieuwe vormen van samenwerking en innovatie van de veehouderij
- Van gewas tot gebouw op 1 landgoed
- GLB – NSP 2023 – 2027
- Cijfers in Dashboard Agrifood nu ook per regio en gemeente

Provincie investeert in meetnet stikstof op bedrijven

De provincie verstrekt aan OnePlanet Research Center een subsidie om samen met TNO sensoren te ontwikkelen. Het gaat om nieuwe sensoren die ook lage hoeveelheden stikstof meten. Het doel is om een landelijk stikstofmeetnet te ontwikkelen met betrouwbare én betaalbare sensoren. Naast OnePlanet en TNO werken mee: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), Regio Foodvalley en de universiteiten van Wageningen en Utrecht. Als onderdeel van de Regiodeal toetsen zij het stikstof meetnet in de praktijk. Stikstof komt onder andere vrij bij de landbouw (NH₃), bouw, verkeer en industrie (NO_x). NO_x is nu al in lage hoeveelheden in de buitenlucht te meten, NH₃ nog niet. Om kleine hoeveelheden NH₃ te kunnen meten, is nu nog dure apparatuur nodig. Daarom wordt de concentratie van stikstof nu berekend via het Aeriusmodel van

het RIVM. De nieuwe sensoren moeten een alternatief gaan vormen voor Aerius. Voor meer informatie zie de [website van provincie Gelderland](#).

Stalmeesters: ICT-technologie inzetten voor nieuwe vormen van samenwerking en innovatie van de veehouderij

Het Gelderse bedrijf Stalmeesters werkt aan nieuwe manieren van samenwerken en denken. Hoe kunnen we de inzet van sensoren en data met IT-platform-technologie gebruiken om samenwerkingsnetwerken op te bouwen voor boer, burger en natuur? Stalmeesters is één van de innovaties waaraan de Taskforce Toekomstbestendige Stallen ondersteuning verleent in opdracht van Provincie Gelderland.

Een eerste uitgangspunt is dat een veehouder sowieso over zijn of haar eigen realtime data moeten kunnen beschikken. Stalmeesters geeft een omgeving waarin data van verschillende sensor leveranciers op een uniforme wijze wordt gepresenteerd (het platform). Met dat (realtime) overzicht kan de veehouder eigen kennis en kunde gerichter inzetten voor de verduurzaming.

Iedere innovatie richt zich op een oplossing voor een stukje van het probleem. Het is erg moeilijk om met al deze verschillende oplossingen de juiste puzzel te leggen en te herschikken met nieuwe inzichten, ontwikkelingen en vereisten. Met behulp van platformtechnologie (25% van de oplossing) en de deskundigheid om vanuit zo'n platform samen te leren en te werken (75% van de oplossing) hoef je die puzzel in ieder geval niet in je eentje te leggen. Daarnaast kan je vanuit zo'n platform het gesprek aangaan met andere stakeholders; de overheid, de keten, de burger, de buurman.

“Gebruik het IT-platform om samen op zoek te gaan naar innovaties, deze samen te testen en monitoren en vervolgens te implementeren.”

Inmiddels is een derde iteratie van dit platform in ontwikkeling en is een service ontwikkeld die eenduidige grafische presentaties van verschillende sensorleveranciers presenteert. Nu wordt gezocht naar projecten waar deze nieuwe infrastructuur kan worden ingezet voor innovaties. De boeren zijn het vertrekpunt en het eindstation van de door hen verzamelde kennis. Zij willen weten hoe ze verkregen inzichten op een goede manier kunnen integreren in de dagelijkse praktijk. En vervolgens, hoe kan realtime data een rol spelen in vergunningverlening of bijdragen aan een circulair bedrijfsmodel?

De Taskforce Toekomstbestendige Stallen kent Stalmeesters al een tijd en heeft hen in contact gebracht met andere innovatoren zoals Phyleus (met een nieuw stalsysteem en waardepropositie voor melkvee) en met projecten waar veehouders bij

betrokken zijn (zoals bij de Marke en het Brabantse project ‘Meten is Weten’). Stalmeesters is nu in beeld bij de opzet van Fieldlabs, het opzetten van een leercommunity, en de inzet van data en meetsystemen voor innovatie voor verduurzaming.

Dit soort werkzaamheden zullen in de nabije toekomst worden uitgevoerd vanuit een landelijk opererend innovatieloket dat digitaal al een start heeft gemaakt: [innovatie netwerk landbouw](#).

Van gewas tot gebouw op 1 landgoed

Een gebouw van materialen die groeiden op akkers in de buurt. Een romantisch idee, maar hoe pak je dat aan? De Innovatie Coöperatie hielp ondernemer Chris Bokhorst en Kars Visser, een melkveehouder uit Zelhem, op weg.

Nadenken over einde gebouw

In 2020 kregen Chris Bokhorst en zijn vrouw de sleutel van een eeuwoude boerderij op landgoed Slangenburg in de Achterhoek. Ze verbouwden de boerderij in Zelhem tot een retraite- en inspiratiecentrum. Gasten kunnen er slapen, eten, workshops volgen en ontspannen in de natuur. Ook is de mooie houten constructie van de eeuwoude boerderij weer te zien. Voor dat alles was grondig verbouwen nodig. Dat bleef Chris bij. “Er vertrok een eindeloze hoeveelheid containers vol puin, steen en hout”, vertelt hij. “En daarna kwam de ene na de andere vrachtwagen met nieuw materiaal. Over tientallen jaren doet een nieuwe eigenaar dat misschien weer. Zo veel spullen, en dan is dit maar 1 boerderij. We ontdekten hoe belangrijk het is om na te denken over wat er gebeurt met een gebouw aan het eind van zijn levensduur.”

Nieuw gebouw van natuurlijk materiaal

Bij de boerderij staat nog een oude ligboxstal. “Lelijk en vol asbest”, vat Chris samen. De nieuwbouw wil hij anders aanpakken. “We zijn ons bewust van onze voetafdruk, onze uitstoot. En ik denk dat je je beter voelt in een ruimte van natuurlijk materiaal.” Daarom vroeg Chris ontwerpers die een vernieuwende kijk hebben op bouwen. “Zij maakten een supermooi ontwerp voor een gebouw van natuurlijke materialen.”

Vezels van akkers buurman

Chris vond het een romantisch idee dat die vezels groeiden op de akkers bij de boerderij, en het is duurzaam dat materialen uit de buurt komen en natuurlijk zijn. Bijna alle grond die hoorde bij de boerderij is nu in beheer bij Staatsbosbeheer en melkveehouder Kars. Chris vroeg hem of hij de benodigde gewassen als hennepvezel, olievlas en stro kan telen. “Daar stond Kars meteen voor open. Ook hij vindt het belangrijk te zorgen dat zijn bedrijf toekomstbestendig is en dat hij vernieuwt. Dat hoeft niet meteen heel veel winst op te leveren. Hij is van mening dat het goed is om met sommige vernieuwingen mee te gaan, en dan vanzelf te zien wat dat het bedrijf oplevert.”

Het hele verhaal is te vinden op de website van provincie Gelderland, bij de inspiratieverhalen: [Van gewas tot gebouw op 1 landgoed.](#)

GLB-NSP 2023-2027

Vanaf 2023 start het nieuwe Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB). Het Nationaal Strategisch Plan (NSP) is de Nederlandse invulling van het nieuwe GLB. Met ondersteuning vanuit het GLB-NSP kunnen agrariërs en organisaties de omslag maken naar een meer duurzame bedrijfsvoering zoals kringlooplandbouw en de uitdagingen op het gebied van natuur, milieu en klimaat oppakken. Ook de doorontwikkeling en versterking van het platteland is een belangrijke doelstelling binnen het GLB-NSP.

Subsidierегeling voor fysieke investeringen

In het kader van het GLB-NSP wordt eind dit jaar een eerste provinciale subsidierегeling opengesteld. Het betreft een regeling waarin landbouwers subsidie kunnen krijgen voor investeringen die de efficiëntie en concurrentiepositie van het bedrijf versterken of die bijdragen aan klimaat, biodiversiteit, milieu, water en/of dierenwelzijn. De investeringen kunnen worden geselecteerd aan de hand van een lijst die op dit moment nog in ontwikkeling is. De subsidie is 40% met een maximum van € 24.999. Voor jonge landbouwers tot en met 40 jaar geldt een subsidiepercentage van 55% met een maximum van € 35.000.

De planning is dat de regeling opengaat van 1 december 2023 tot en met 31 januari 2024.

LEADER

Eén van de onderdelen van het GLB-NSP is het programma LEADER, dat zich specifiek richt op het versterken van het platteland. Initiatieven die gericht zijn op het behoud en ontwikkeling van de leefbaarheid van het platteland, sociale cohesie en beschikbaarheid van voorzieningen kunnen vanuit LEADER ondersteund worden.

Zes gebieden hebben na een uitvraag in de zomer van 2022 aangegeven mee te willen doen aan LEADER. Voor elk gebied wordt op dit moment een Lokale ontwikkelingsstrategie (LOS) opgesteld. In deze strategie worden de plaatselijke doelstellingen en behoeften afgestemd op en ingevuld met concrete acties die bijdragen aan de doelen van het GLB-NSP. De ontwikkelingsstrategieën zullen worden beoordeeld door een onafhankelijke adviescommissie die eind september een advies aan GS zal uitbrengen. De verwachting is dat de geselecteerde LEADER-gebieden begin 2024 van start kunnen.

Naam LEADER-gebied	deelnemende gemeenten en waterschappen
Achterhoek	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Lochem, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk, Waterschap Rijn en IJssel
de Liemers	Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort, Zevenaar, Waterschap Rijn en IJssel
Rijk van Nijmegen Maas en Waal	Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, West Maas en Waal, Wijchen
GEUS	(Garderen, Elspeet, Udden, Speuld) Apeldoorn, Barneveld, Ermelo, Nunspeet, Waterschap Vallei en Veluwe
Rivierenland	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, Zaltbommel, Waterschap Rivierenland
IJsselvallei	Apeldoorn, Brummen, Epe, Heerde, Voorst, Waterschap Vallei en Veluwe

Gecombineerde opgave

Dit jaar vraagt het invullen van de gecombineerde opgave meer tijd. Dit komt onder andere door extra vragen voor de Europese Landbouwtelling (IFS) en het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). De ervaring uit voorgaande jaren is dat veel opgaves pas op het laatste moment verstuurd worden. Omdat de opgave dit jaar meer tijd kost en vanwege nieuwe regelingen in het GLB meer van u vraagt, adviseren wij u niet tot het laatste moment te wachten. Op [Gecombineerde opgave](#) vind je alle informatie die nodig is om je opgave te doen. Aanmelden kan tot en met 15 juni.

Landelijke regelingen

Naast provinciale regelingen verzorgt het Ministerie van LNV een aantal landelijke regelingen die worden uitgevoerd door RVO.

De onderstaande openstellingen zijn op dit moment gepland (datums kunnen nog veranderen):

EIP regulier	1 juni t/m 13 juli 2023
EIP fieldlabs	1 juni t/m 13 juli 2023
EIP dierenwelzijn	2 oktober t/m 13 november
Kennisuitwisseling vouchers	1 september 2023
Kennisuitwisseling groepen en demonstratiebedrijven	1 oktober 2023

Voor meer informatie over deze landelijke regelingen verwijzen wij naar de website van RVO:
www.rvo.nl/onderwerpen/glb-2023

Cijfers in Dashboard Agrifood nu ook per regio en gemeente

Met de nieuwe filterfunctie per regio en zoveel als mogelijk ook per gemeente kun je nu bijvoorbeeld zien dat 70% van de tuinbouw hectares in Gelderland zich ook echt bevinden in de regio Fruitdelta. In die regio is het aandeel jonge boeren ook aanzienlijk hoger, namelijk 13% ten opzicht van 9,4% over de hele provincie. In Zaltbommel is dat zelfs meer dan 20%. Je kunt zien dat boeren in Nijkerk en Oldebroek boven de 30% scoren voor het aandeel Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLB) ten opzichte van het totale agrarische oppervlakte in die gemeente. Het aandeel blijvend grasland is in de Kop van de Veluwe met 75% ook het hoogst. Barneveld en Ede huisvesten het hoogste aantal biologische boeren.

Met het dashboard Agrifood willen we betrouwbare basisinformatie geven over ontwikkelingen van de land- en tuinbouw in Gelderland. De komende tijd gaan we meer indicatoren opnemen in het dashboard. Via de knop Kaarten en Cijfers (rechtsboven op de homepage van www.Gelderland.nl) is het dashboard te vinden (bij thema Agrifood).

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het team Agrifood van provincie Gelderland. Aan deze nieuwsbrief kunnen geen rechten worden ontleend. Je ontvangt deze nieuwsbrief omdat je eerder heeft aangegeven hiervoor belangstelling te hebben. Wil jij ook een abonnement op de nieuwsbrief, of deze beëindigen? Mail dan naar agrifood@gelderland.nl

Heb je vragen over een onderwerp? Of een suggestie voor een volgende nieuwsbrief? Die ontvangen wij graag.

**Aanmelding
nieuwsbrief Agrifood**

**Afmelding
nieuwsbrief Agrifood**

Provincie Gelderland

Markt 11
6811 CG Arnhem
Postbus 9090
6800 CX Arnhem
026 359 99 99
provincieloket@gelderland.nl
www.gelderland.nl